
Znaš li?

*100 pitanja s odgovorima za provjeru znanja o
Hrvatskome saboru za učenike osnovnih škola*

1. Na ulazu u zgradu Hrvatskog sabora nalazi se reljef jednog sveca kojeg je Hrvatski sabor 1687. godine proglasio zaštitnikom Hrvatskog kraljevstva. O kojem svecu je riječ?

Hrvatski sabor je na svom zasjedanju 1687. godine jednoglasnom odlukom proglasio sv. Josipa zaštitnikom Hrvatskog kraljevstva, a kao trajnu uspomenu na tu odluku 2008. godine je na ulazu u Hrvatski sabor postavljen reljef sv. Josipa. Reljef je rad kipara Šime Vulasa.

2. U prizemlju zgrade Sabora nalazi se replika epigrafskog spomenika s početka 12. stoljeća. O kojem je spomeniku riječ?

U prizemlju zgrade Sabora nalazi se replika **Bašćanske ploče**.

Original se od 1934. godine čuva u zgradi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Otkrivena je 1851. godine u crkvi sv. Lucije u Jurandvoru nedaleko od Baške na otoku Krku.

3. Na kojem jeziku i pismu je uklesan tekst na Bašćanskoj ploči čija se replika nalazi i u prizemlju Hrvatskog sabora?

Tekst na Bašćanskoj ploči koja je nastala oko 1100. godine uklesan je na glagoljici i hrvatskom jeziku. To je ujedno i najstariji sačuvani cjeloviti tekst.

Hrvatska glagoljica je povijesno hrvatsko pismo i jedan od nezaobilaznih simbola hrvatskog nacionalnog identiteta.

Hrvatski sabor je dan 22. veljače proglasio Danom hrvatske glagoljice i glagoljaštva. Tog datuma 1483. godine je tiskana prva knjiga na hrvatskom jeziku *Misal po zakonu rimskoga dvora*, bio je to prvi misal u Europi koji nije tiskan latinicom i latinskim jezikom.

Ova hrvatska inkunabula tiskana je 28 godina nakon Gutenbergove Biblije i važan je dokaz toga da su Hrvati već u 15. stoljeću bili izrazito društveno, gospodarski i kulturno razvijen narod.

4. Gdje je prvi put spomenut neki hrvatski vladar na hrvatskom jeziku, a da za to imamo pisani trag? Replika tog epigrafskog spomenika s početka 12. st. nalazi se u zgradi Hrvatskog sabora.

Prvi put je neki hrvatski vladar na hrvatskom jeziku spomenut na kamenom glagoljskom spomeniku nama poznatom pod imenom Bašćanska ploča.

Naime, na njoj se prvi put na hrvatskom jeziku spominje ime hrvatskog naroda i ime kralja Zvonimira. Opat Držiha je zapisao kako je hrvatski kralj Zvonimir darovao ledinu sv. Luciji, misleći na zemlju za izgradnju crkve.

5. Što je Pacta Conventa i kada je nastala?

Pacta conventa ili zaključeni sporazum je dogovor između hrvatskog plemstva i ugarskog kralja Kolomana u kojem Koloman obećaje hrvatskom plemstvu da im neće oduzimati posjede i da im neće nametati poreze te da će ići samo u obrambene ratove, a hrvatsko

plemstvo će ga zauzvrat priznati kao svoga kralja.

Od 1102. godine, kada je Koloman okrunjen u Biogradu za hrvatskog kralja, Hrvatska i Ugarska bile su u personalnoj uniji, što znači da ih je povezivala osoba vladara.

6. Gdje je i kada održan prvi poznati sabor sa sačuvanim zapisnikom i zaključcima?

Prvi poznati sabor poznat i kao „Slavonski sabor“ održan je u Zagrebu 20. travnja 1273. godine.

Sabor je održan za banovanja Matije Čaka Trenčinskoga, a na njemu su plemići i slobodni vojnici sastavili i dali banu na potvrdu "prava kraljevstva i banovine" u 33 članka.

U tom prvom cjelovitom sačuvanom saborskom „zapisniku“ utvrđen je i latinski naziv sabora: Opći sabor čitave kraljevine Slavonije (Congregacio Regni tocius Sclavonie generalis), a njegove se odluke nazivaju statuta et constitutiones, odredbe sa zakonskom snagom. Njih svojim pečatom potkrepljuje ban i tako dobivaju "snagu sveudiljne čvrstoće".

7. Kada je održan „krvavi križevački sabor“?

U svrhu pomirbe s hrvatskim plemstvom kralj Žigmund Luksemburški sazvaio je sabor u Križevcima (27. veljače) 1397. godine.

8. Što se dogodilo na „krvavom križevačkom saboru“ i kada?

Kralj Žigmund 1396. godine u križarskoj vojni protiv Osmanlija biva poražen, a hrvatski velikaši predvođeni banom Lackovićem su mislili da je kralj stradao te su za novog izabrali napuljskog kralja Ladislava.

Naime, hrvatski velikaši bili su nezadovoljni vladanjem hrvatsko-ugarskog kralja Žigmunda koji je pravo na hrvatsko-ugarsko prijestolje stekao ženidbom s Marijom – kćeri Ludovika I. Anžuvina i Elizabete koja je bila kćer bosanskog bana Stjepana II. Kotromanića.

Ipak, kralj Žigmund je preživio bitku sa Osmanlijama te u svrhu pomirbe saziva sabor u Križevcima 27. veljače 1397. godine.

Na saboru je došlo do rasprave i optužbi na račun hrvatskih velikaša da su izdali kralja. Uslijedio je krvavi sukob u kojem nenaoružani hrvatski velikaši s banom Lackovićem na čelu bivaju potučeni od kraljevih vazala.

9. Kako se naziva oblik državne zajednica između Hrvatske i Habsburške Monarhije u koju je hrvatsko plemstvo 1527. godine uvelo Hrvatsku?

Oblik državne zajednice između Hrvatske i Habsburške Monarhije naziva se personalna unija.

Personalna unija jest zajednica dviju ili više samostalnih država kojima je zajednička samo osoba vladara.

10. Što je odlučeno na Cetinskome saboru održanom 1527. godine?

Na Cetinskome saboru održanom 1527. godine donesena je odluka da za hrvatskoga kralja

bude izabran Ferdinand, češki kralj i nadvojvoda austrijski te da Hrvatska ulazi u novu državnu zajednicu - zajednicu Hrvatske i Habsburške Monarhije koja će na čelu imati jednog zajedničkog vladara.

11. Koji dokument svjedoči o izboru hrvatskog plemstva da na hrvatsko prijestolje dovede habsburšku dinastiju?

Cetingradska povelja je dokument kojim je 1. siječnja 1527. godine potvrđena odluka hrvatskog plemstva o izboru habsburške dinastije na hrvatsko prijestolje. Povelja se i danas nalazi u Austrijskom državnom arhivu u Beču.

12. Nazivi sabora mijenjali su se kroz stoljeća, navedi nazive sabora iz 1273, 1558. i 1681. godine.

Naziv sabora iz 1273. godine bio je Opći sabor čitave kraljevine Slavonije, dok je naziv sabora nakon 1558. bio je Sabor Kraljevine Hrvatske i Slavonije, a od 1681. godine pa kroz cijelo feudalno razdoblje nosi naziv Sabor Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije.

Sabore je sazivao ban, a u njegovu radu sudjelovali su staleži i redovi Kraljevine. Sabor je bio jednodoman, a sazivan je najčešće jednom ili dva puta godišnje, osim kada je bilo ratno stanje onda je zasjedao i češće. Sabornici su uživali nepovredivost koja im je bila zajamčena tzv. slobodnim prolazom.

13. Koje godine je Hrvatski sabor donio zaključak pod nazivom *Pragmatička sankcija*?

Zaključak pod nazivom „Pragmatička sankcija“, Hrvatski sabor je donio 1712. godine.

14. Obrazloži zaključak sabora iz 1712. godine pod nazivom *Pragmatička sankcija*.

Hrvatski sabor je 1712. godine donio zaključak da nakon izumrća muških potomaka vladarsko pravo dinastije Habsburg može prijeći na žensku osobu, tj. da prijestolje može naslijediti i pripadnica ženske loze habsburške dinastije.

Taj zaključak Hrvatskog sabora poznat je pod imenom Pragmatička sankcija, a naveden je i u Ustavu Republike Hrvatske kao jedno od izvorišnih osnova tisućljetne nacionalne samobitnosti i državne opstojnosti, a time i povijesnog prava hrvatskog naroda na punu državnu suverenost.

15. Što je *Razgovor darovan gospodi poklisarom zakonskim i budućem zakonotvorcem Kraljevinah naših za buduću Dietu ungarsku odaslanem (1832.)* i tko ga je napisao?

Razgovor darovan gospodi poklisarom zakonskim i budućem zakonotvorcem Kraljevinah naših za buduću Dietu ungarsku odaslanem je bio politički program hrvatskog narodnog preporoda na hrvatskom jeziku i štokavskom narječju kojega je 1832. godine objavio grof Janko Drašković u knjižici pod nazivom *Disertacija*.

16. Tko je i kada objavio politički program hrvatskog narodnog preporoda?

Politički program hrvatskog narodnog preporoda *Razgovor darovan gospodi poklisarom...*

napisao je i objavio grof Janko Drašković u knjižici pod imenom *Disertacija 1832. godine*.

17. Tko je i kada održao prvi zastupnički govor na hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru u kojem je skrenuo pozornost na važnost uvođenja hrvatskog jezika u Sabor i javni život?

Prvi zastupnički govor na hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru održao je Ivan Kukuljević Sakcinski 1843. godine.

18. Čije su ovo riječi iz govora održanog u Hrvatskom saboru 1843. godine na hrvatskom jeziku?

„Mi smo malo Latini, malo Nijemci, malo Talijani, malo Mađari i malo Slaveni, a ukupno govoreći nismo baš ništa! Nama vlada jedan mrtvi jezik – latinski – i tri živa: mađarski, njemački i talijanski. Ovi živi jezici nam prijete, a ovaj mrtvi nas drži za vrat.“

To je isječak govora Ivana Kukuljevića Sakcinskog kojeg je on održao u Hrvatskom saboru 2. svibnja 1843. godine.

19. Kada je hrvatski jezik postao službenim jezikom u Hrvatskom saboru?

Hrvatski sabor je povijesnu odluku o proglašenju hrvatskoga jezika službenim jezikom u Hrvatskoj donio 1847. godine, a do tada je službeni jezik bio latinski.

20. Kako se zvao dokument iz 1848. godine u kojem se od kralja zahtijevalo da Josip Jelačić postane hrvatski ban, da se ujedine sve hrvatske zemlje, da se ustroji hrvatska vlada, da se hrvatski jezik uvede u upravu i školstvo, itd.?

Zahtijevanja naroda. Naime, Narodna stranka je sazvala narodnu skupštinu 25. ožujka 1848. godine te su na njoj doneseni zaključci nazvani *Zahtijevanja naroda*, a bila su namijenjena habsburškom vladaru.

21. Tko su bili virilisti?

Virilisti su bili članovi predstavničkog tijela, a u našem slučaju Hrvatskog sabora koji su u njega ulazili bez izbora na temelju podrijetla ili funkcije koju su obnašali. Tako se Sabor održavao sve do 1848. godine.

Nakon što je feudalizam ukinut 1848. godine odlukom bana Josipa Jelačića, a ista potvrđena od strane Hrvatskog sabora, Hrvatski sabor prestaje biti staleški i postaje građanski ili zastupnički.

Ipak, zadržavanjem skupine virilista u građanskim ili zastupničkim saborima napravljen je svojevrsni kompromis, jer su tako plemstvo i svećenstvo i dalje imali zajamčeno pravo sudjelovanja u radu predstavničkog tijela. To je bio slučaj i u Hrvatskom saboru u kojem su virilisti činili polovinu zastupnika koje je pozivao ban, dok je druga polovina zastupnika birana iz naroda, i to uz obrazovni i imovinski cenzus sve do 1918. godine.

22. Koje godine je održano prvo građansko ili zastupničko zasjedanje Hrvatskog sabora?

1848. godine je ban Josip Jelačić donio dekret ili odluku kojom se ukida staleški sabor, a na izborima za Hrvatski zastupnički sabor 1848. godine mogao je glasovati svaki muškarac pod uvjetom da je pismen i da ima navršene 24 godine. Iste godine održano je i prvo zasjedanje Hrvatskog zastupničkog sabora, a službeni jezik bio je hrvatski jezik.

Sabor je potvrdio sve odluke bana Josipa Jelačića, a najvažnije su ukidanje kmetstva i prekid svih veza sa Ugarskom.

Predloženo je da se Habsburška Monarhija preuredi u ustavnu državu s građanskim slobodama i ravnopravnošću naroda.

Istaknut je zahtjev da se Vojna krajina i Dalmacija ujedine s Hrvatskom.

23. Da li je i koliko puta zasjedao Hrvatski sabor tijekom neoapsolutizma?

Apsolutizam je neograničena ili potpuna vlast vladara koja je u ovom slučaju dolazila iz Beča i od cara Franje Josipa te je u skladu s takvim načinom vladanja rad hrvatskog, ali i ugarskog sabora bio zabranjen od 1848./1849. – 1860. godine.

Apsolutističku vlast cara Franje Josipa provodio je ministar unutarnjih poslova Aleksandar Bach pomoću vojske, policije i upravnog aparata.

Provodila se germanizacija nametanjem njemačkog jezika kao službenog, a političko djelovanje je također bilo zabranjeno i nepoželjno pa je dolazilo i do pol. emigracija.

24. Nakon koliko godina je Hrvatski sabor zasjedao prvi put 1861. godine?

Car Franjo Josip u ožujku 1849. godine proglašava novi ustav za cijelu Monarhiju – bio je to nametnuti ili oktroirani ustav, jer isti nije bio odobren od hrvatskog, a ni ugarskog sabora. Prema novom ustavu Hrvatski i Ugarski sabor izgubili su pravo odlučivanja, a sva vlast prelazi u ruke cara i parlamenta u Beču.

Tek Listopadskom diplomom iz 1860. godine u Monarhiji je uvedeno ustavno stanje i omogućeno djelovanje drugih sabora u Monarhiji. Zaključak, Hrvatski sabor je prvi put nakon 1848. godine zasjedao 1861. godine, tj. nakon 13 godina.

25. Koliko je političkih stranaka sudjelovalo na zasjedanju Hrvatskog sabora 1861. godine?

Na zasjedanju Hrvatskog sabora 1861. godine sudjelovale su tri stranke, a one su:

- Narodna stranka,
- Stranka prava,
- Unionistička stranka.

26. Navedi imena vođa političkih stranaka koje su sudjelovale na zasjedanju Hrvatskog sabora 1861. godine.

Vođe političkih stranaka koje su sudjelovale na zasjedanju Hrvatskog sabora bili su:

- Josip Juraj Strossmayer, Ivan Mažuranić i Franjo Rački u Narodnoj stranci,
- Julije Janković i Levin Rauch u Unionističkoj stranci,

- Ante Starčević i Eugen Kvaternik u Stranci prava.

27. Navedi glavne smjernice političkih programa stranaka koje su sudjelovale na zasjedanju Hrvatskog sabora 1861. godine.

Narodna stranka – Zalagala se za obnovu odnosa sa Ugarskom uz uvjet priznanja hrvatske ravnopravnosti, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti, tj. ujedinjenje Hrvatske i Slavonije s Dalmacijom, Vojnom krajinom, Međimurjem i Rijekom.

Unionistička stranka – Zalagala se za bezuvjetni savez sa Ugarskom.

Stranka prava – Zalagala se za samostalnu državu koja bi s Habsburškom Monarhijom bila povezana samo osobom vladara – svojevrsna personalna unija.

28. Da li je Hrvatski sabor sudjelovao u sklapanju Austro-ugarske nagodbe iz 1867. godine?

Hrvatski sabor nije ni na koji način sudjelovao u donošenju Austro-ugarske nagodbe, a zbog svog protivljenja istoj bio je i raspušten. Za bana je zatim postavljen Levin Rauch, član i jedan od vođa Unionističke stranke. Levin Rauch bio je zadužen za raspisivanje novih izbora za Hrvatski sabor i osiguravanje većine zastupničkih mjesta za unioniste i Unionističku stranku.

29. Koja je politička stranka zahvaljujući većini u Hrvatskom saboru omogućila sklapanje Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. godine?

Unionistička stranka je zahvaljujući većini zastupnika u Hrvatskom saboru omogućila sklapanje Hrvatsko-ugarske nagodbe što je u biti ostvarenje cilja postavljanja za bana Levina Raucha.

Hrvatko-ugarskom nagodbom Banska Hrvatska ostala je sastavnim dijelom Ugarske, ali je uživala poseban položaj – dobila je stanoviti stupanj samostalnosti, imala je svoju vladu i odlučivala je o unutarnjim pitanjima, a službeni jezik bio je hrvatski.

30. Kronološki poredaj događaje vezane uz povijest Hrvatskog sabora tako da počneš od najstarije godine. Događaji: Proglašenje hrvatskog jezika službenim jezikom u Hrvatskom saboru, Hrvatska pragmatička sankcija, Prvi govor na hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru, Prvo zasjedanje zastupničkog sabora.

- Hrvatska pragmatička sankcija (1712.)
- Prvi govor na hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru (1843.)
- Proglašenje hrvatskog jezika službenim jezikom u Hrvatskom saboru (1847.)
- Prvo zasjedanje zastupničkog sabora (1848.)

31. Koje dvije stranke su vodili Josip Juraj Strossmayer i Ivan Mažuranić?

Ivan Mažuranić i Josip Juraj Strossmayer bili su prvaci i vođe Narodne stranke, da bi Ivan Mažuranić s grupom istomišljenika 1862. godine osnovao vlastitu Samostalnu narodnu stranku.

32. Koja je bila glavna programska smjernica Samostalne narodne stranke?

Glavna programska smjernica Samostalne narodne stranke bila je sklapanje sporazuma ili dogovora s Bečom prije nego li to učine Mađari. Na čelu stranke bio je Ivan Mažuranić, predsjednik Hrvatskog sabora 1872. godine, a godinu kasnije i prvi ban pučanin (1873. – 1880.).

33. Koje godine je Hrvatski sabor prihvatio Zakon o pučkom školstvu, kojim je uveo obavezno četverogodišnje školovanje?

Hrvatski sabor je 1874. godine prihvatio Zakon o pučkom školstvu, kojim je uveo obvezatno četverogodišnje školovanje. Za donošenje ovog zakona posebno je zaslužan bio prvi hrvatski ban pučanin Ivan Mažuranić.

34. Ban Ivan Mažuranić poznat je kao veliki reformator i graditelj moderne Hrvatske. U kojim javnim područjima je proveo reforme?

Ban Ivan Mažuranić proveo je reforme u područjima uprave, sudstva i školstva.

35. Koje godine je održan „veliki“ ili „najintelektualniji“ Sabor?

„Veliki“ ili „najintelektualniji“ Sabor održan je 1861. godine, jer su ga sačinjavale ugledne osobe iz hrvatskog javnog života.

Sabor iz 1861. godine značajan je zbog zahtjeva za sjedinjenjem hrvatskih zemalja (Dalmacije i Vojne krajine sa ostatkom zemlje), ali i stvaranja preduvjeta za osnivanje akademije znanosti i umjetnosti, sveučilišta, kazališta i muzeja te drugih nacionalnih institucija.

36. Kada je prvi put sazvan Dalmatinski sabor?

Dalmatinski sabor je prvi put sazvan 1861. godine, a ranije iste godine preporoditelji u Dalmaciji osnivaju Narodnu stranku.

37. Tko je i kada održao prvi govor na hrvatskom jeziku u Dalmatinskom saboru?

Prvi govor na hrvatskom jeziku u Dalmatinskom saboru u Zadru održao je Mihovil Pavlinović 1861. godine.

38. Koje su stranke sudjelovale na Dalmatinskom saboru 1861. godine?

Na Dalmatinskom saboru (Dieta provinciale dalmatica) iz 1861. godine koji je bio najviše predstavničko tijelo pokrajinske autonomije Kraljevine Dalmacije sa sjedištem u Zadru sudjelovale su Narodna stranka s manjinskim brojem zastupnika i Autonomaska stranka s većinskim brojem zastupnika.

Talijanski jezik bio je službeni jezik Dalmatinskog sabora do 1883. godine kada službeni jezik Dalmatinskog sabora postaje hrvatski jezik.

39. Navedi ključne programske smjernice Narodne stranke i Autonomaške stranke u Dalmatinskom saboru iz 1861. godine.

Autonomaška stranka i njeni predstavnici su zagovarali ostanak talijanskog kao službenog jezika u Dalmaciji te su bili protiv sjedinjenja Dalmacije s Banskom Hrvatskom. Vođa autonomaša bio je Antun Bajamonti.

Narodna stranka i njeni predstavnici su se zalagali za uvođenje hrvatskog jezika u škole, sudstvo i javnu upravu, a temeljni politički cilj bio im je sjedinjenje Dalmacije s Banskom Hrvatskom. Vlasti nisu bile za sjedinjenje, čak štoviše, nakon Austro-ugarske nagodbe Dalmacija je pripala austrijskoj, a Hrvatska ugarskoj polovici Monarhije.

Mihovil Pavlinović i Miho Klaić bili su vođe i najistaknutiji predstavnici Narodne stranke u Dalmaciji.

40. Kada je prvi puta održan Sabor u Istri i gdje mu je bilo sjedište?

Sabor u Istri je prvi put održan 1861. godine u Poreču gdje mu je bilo i sjedište.

41. Koje su dvije političke opcije činile Sabor u Istri 1861. godine?

U Istarskom saboru postojale su dvije oštro suprotstavljene političke opcije, a to su:

1. talijanaško-talijanska većina na čelu s Francescom Vidulichem – činili su ju pripadnici talijanske manjine te talijanaši koji su bili dio hrvatskog i slovenskog naroda, ali su se smatrali Talijanima, a većinu u saboru su imali zahvaljujući intelektualnoj, ekonomskoj i političkoj premoći koju su koristili da bi potpuno upravljali javnim životom stanovništva,
2. hrvatsko-slovenska manjina na čelu s Jurajem Dobrilom zastupala je u Saboru interese apsolutne većine stanovništva koje je nažalost najvećim dijelom bio nepismeno, a posljedično i neinformirano što je utjecalo na iznimno malu izlaznost stanovništva na izbore, a i onaj mali dio koji se usudio izaći morao je tražiti zaštitu redarstvenika.

42. Braća Radić su 1904. godine osnovali stranku, kako se ona zvala?

Stranka koju su osnovali Antun i Stjepan Radić zvala se Hrvatska pučka seljačka stranka.

43. Tko je bio tvorac načela politike „novog kursa“?

Tvorac načela politike „novog kursa“ bio je Frano Supilo.

44. Tko su bili osnivači Hrvatskog odbora u Rimu?

Hrvatski odbor koji je bio svojevrsna preteča Jugoslavenskog odbora osnovali su Ante

Trumbić, Frano Supilo i Ivan Meštrović.

45. Koja je bila zadaća Hrvatskog odbora?

Zadaća Hrvatskog odbora bila je upoznavanje domaće i svjetske javnosti sa stanjem u Austro-Ugarskoj u dijelovima gdje su živjeli Hrvati, Slovenci i Srbi.

46. Kada i gdje je osnovan Jugoslavenski odbor?

Jugoslavenski odbor osnovan je 1915. godine u Parizu, a bio je sastavljen od članova Hrvatskog odbora kojima su se pridružili srpski i slovenski političari pa je zbog novih članova nazvan Jugoslavenskim odborom.

47. Koji je bio cilj osnivanja Jugoslavenskog odbora?

Jugoslavenski odbor osnovan je s ciljem stvaranja jedinstvene države Južnih Slavena koja bi bila neovisna o Austro-Ugarskoj Monarhiji.

48. Što je predstavljala Krfska deklaracija iz ljeta 1917.?

Krfska deklaracija jest sporazum između srbijanske vlade i delegacije Jugoslavenskog odbora kojom su utvrđena načela uređenja buduće zajedničke države Južnih Slavena. Ta zajednica trebala je biti ustavna, demokratska i parlamentarna monarhija na čelu s dinastijom Karađorđevića. Odlučeno je da se država nazove Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca.

49. Kako se zvalo vrhovno predstavničko tijelo Države Slovenaca, Hrvata i Srba osnovano 5. listopada 1918. godine?

Predstavničko tijelo Države Slovenaca, Hrvata i Srba osnovano 5. listopada 1918. godine zvalo se Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba. Ono je bilo i predstavničko tijelo Slavena u Monarhiji, a na čelu Narodnog vijeća SHS je bio Anton Korošec.

50. Kada je Hrvatski sabor donio odluku o prekidu svih državno-pravnih veza s Austro-Ugarskom Monarhijom i odluku o osnivanju Države SHS?

Odluku o prekidu svih državno-pravnih veza s Austro-Ugarskom Monarhijom i odluku o osnivanju Države SHS Hrvatski sabor je donio 29. listopada 1918. godine.

51. Kako se zvala država osnovana na zasjedanju Hrvatskog sabora 29. listopada 1918. godine?

Država osnovana na zasjedanju Hrvatskog sabora 29. listopada 1918. godine nazvana je Državom Slovenaca, Hrvata i Srba.

52. Kako se zvala država s kojom je Država Slovenaca, Hrvata i Srba trebala stupiti u novu zajednicu južnoslavenskih naroda?

Na saborskom zasjedanju održanom 29. listopada 1918. godine najavljeno je da Država Slovenaca, Hrvata i Srba namjerava stupiti u novu zajednicu južnoslavenskih naroda, a nova

zajednica trebala je nastati ujedinjenjem Države SHS sa Kraljevinom Srbijom.

53. Koji je član Jugoslavenskog odbora smatrao da se s Kraljevinom Srbijom prvo treba dogovoriti pitanje unutarnjeg uređenja, a tek onda pokrenuti ujedinjenje?

Franjo Supilo je smatrao da se s Kraljevinom Srbijom prvo treba dogovoriti pitanje unutarnjeg uređenja, a tek onda pokrenuti ujedinjenje, dok su ostali članovi odbora težili što skorijem ujedinjenju i bez previše uvjetovanja Kraljevini Srbiji.

54. Otprilike odredi koliko dugo je postojala Država Slovenaca, Hrvata i Srba.

Država Slovenaca, Hrvata i Srba postojala je otprilike oko mjesec dana. Proglašena je na zasjedanju Hrvatskog sabora 29. listopada 1918., a nova država Kraljevstvo Srba Hrvata i Slovenaca je stvorena već 1. prosinca 1918. godine.

55. Čije su riječi: *Gospodo! Još nije prekasno! Ne srljajte kao guske u maglu! Ne zaključujte jedinstvene vlade s Kraljevinom Srbijom već zato, jer, eto u ime Kraljevine Srbije nema tu nikoga, ništa, osim taj jedan brzoglav... Dajte uvidite barem to da je ova stvar tako važna i tako sudbonosna da treba sazvati čitavo Narodno vijeće, a, naravno, i Hrvatski sabor.*

Ovo su riječi Stjepana Radića upućene članovima Središnjeg odbora Narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba na sjednici Središnjeg odbora Narodnog vijeća održanoj 24. studenog 1918. godine.

56. U Narodnom vijeću Slovenaca, Hrvata i Srba postojala su različita mišljenja. Koji je član Narodnog vijeća, utjecajni hrvatski političar i predstavnik Srba u Hrvatskoj bio za hitno i bezuvjetno ujedinjenje Države SHS i Kraljevine Srbije?

Za hitno i bezuvjetno ujedinjenje Države SHS i Kraljevine Srbije bio je Svetozar Pribičević.

57. Na sjednici Središnjeg odbora Narodnog vijeća održanoj 23. i 24. studenog 1918. na kojoj se vodila rasprava o uključivanju Hrvatske u Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca jedan je hrvatski političar bio za detaljan dogovor o uređenju buduće države prije ujedinjenja. O kojem je političaru riječ?

Za detaljan dogovor o uređenju buduće države između Države SHS i Kraljevine Srbije prije ujedinjenja bio je Stjepan Radić.

58. Tko je i kada proglasio ujedinjenje Države Slovenaca, Hrvata i Srba i Kraljevine Srbije u jedinstveno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca?

Ujedinjenje Države Slovenaca, Hrvata i Srba i Kraljevine Srbije u jedinstveno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca proglasio je regent Aleksandar 1. prosinca 1918. godine. Međutim, Hrvatski sabor nikada nije potvrdio čin stvaranja Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

59. Koji se hrvatski političar posebno protivio načinu na koji je stvoreno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca? On je smatrao da se nije poštivalo pravo na samoodređenje, nego je bez potvrde Hrvatskog sabora Hrvatskoj nametnuta nova vlast.

Stjepan Radić nije priznavao dinastiju Karađorđević ni čin ujedinjenja, a zbog tvrdnje da je Kraljevstvo SHS nastalo bez pristanka hrvatskog naroda i bez odobrenja Hrvatskog sabora bio je zatvoren od ožujka 1919. godine do veljače 1920. godine.

60. Kako se zvao ustav donesen 28. lipnja 1921. godine kojim je ozakonjena monarhija, centralističko uređenje države te državni unitarizam?

Ustav se zvao Vidovdanski ustav, a izglasan je u krnjem sastavu Ustavotvorne skupštine u Beogradu i to uz malu natpolovičnu većinu umjesto dvotrećinskom čime je prekršena i Krfska deklaracija.

61. Koje godine je Stjepan Radić priznao Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca te Vidovdanski ustav?

Stjepan Radić je zbog svog političkog djelovanja od 1918. – 1925. godine bio pritvaran, a njegova stranka Hrvatska republikanska seljačka stranka čak i zabranjena. Shvativši da iz zatvora ne može doprinijeti boljem položaju hrvatskog naroda u sastavu Kraljevine SHS, odlučio je 1925. godine priznati monarhiju i Vidovdanski ustav te je ušao u vladu kao ministar prosvjete. Stranka se morala odreći republikanstva te se od tada naziva Hrvatska seljačka stranka. Ipak, već godinu poslije je napustio vladu i prešao u opoziciju.

62. Kada je i zašto izvršen atentat na Stjepana Radića na zasjedanju Narodne skupštine u Beogradu?

Stjepan Radić je dosljedno istupao protiv centralizma, velikosrpske prevlasti u državi te je zagovarao federativno uređenje zemlje pa se njegovo političko djelovanje nameće kao glavni uzrok atentata na njega i druge hrvatske zastupnike koji se dogodio 20. lipnja 1928. godine.

Zastupnik Srpske radikalne stranke Puniša Račić je pucao na hrvatske zastupnike nakon oštrije rasprave te je na mjestu ubio dva zastupnika, a trojicu ranio među kojima je bio i Stjepan Radić koji je preminuo od posljedica ranjavanja 8. kolovoza 1928. godine. Ubijeni su Pavle Radić, Đuro Basariček, a ranjeni Stjepan Radić, Ivan Pernar i Ivan Grandža.

63. Zbog čega nam je važan datum 6. siječnja 1929. godine?

6. siječnja 1929. godine kralj Aleksandar uvodi diktaturu prethodno raspustivši Narodnu skupštinu u Beogradu.

Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca u listopadu 1929. godine mijenja ime u Kraljevina Jugoslavija.

64. Što je označavao sporazum Cvetković-Maček potpisan 26. kolovoza 1939. godine?

Sporazumom Cvetković-Maček potpisanim 26. kolovoza 1939. godine stvorena je Banovina Hrvatska koja je unutar Kraljevine Jugoslavije dobila određenu samostalnost.

65. Jugoslavija je 25. ožujka 1941. pristupila Trojnom paktu zbog čega dolazi do državnog udara, a zatim na prijestolje dolazi kralj Petar s nenavršenih 18 godina. Kada Njemačka

napada Jugoslaviju i kada Jugoslavenska vojska potpisuje bezuvjetnu kapitulaciju?

Njemačka napada Kraljevinu Jugoslaviju 6. travnja 1941. godine, a 17. travnja iste godine Jugoslavenska vojska potpisuje bezuvjetnu kapitulaciju.

66. Njemačka vojska ušla je u Zagreb 10. travnja 1941. godine i istog je dana proglašena nova, pokazalo se, marionetska država na području većeg dijela Hrvatske te Bosne i Hercegovine, a vođa te države postao je ustaški poglavnik Ante Pavelić. Kako se zvala ta nova država?

Nova država koja je proglašena 10. travnja 1941. godine nazvana je Nezavisna Država Hrvatska.

67. Koliko puta se sastajao Hrvatski državni sabor u vrijeme Nezavisne Države Hrvatske?

Hrvatski državni sabor bio je u vrijeme Nezavisne Države Hrvatske sazvan bez provođenja izbora, a sastao se tri puta. Vrhovnu vlast imao je poglavnik Ante Pavelić, a političkim strankama rad je bio zabranjen, osim ustaškom pokretu. Doneseni su mnogi zakoni o nacionalnoj i rasnoj isključivosti.

68. Kako se zvalo najviše političko i predstavničko tijelo partizanske vlasti u Hrvatskoj osnovano u lipnju 1943. godine?

Najviše političko i predstavničko tijelo partizanske vlasti u Hrvatskoj osnovano u lipnju 1943. godine zvalo se Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske ili ZAVNOH.

69. Kako se zvalo najviše predstavničko tijelo svih naroda u Jugoslaviji koje je osnovano u Bihaću u studenom 1942. godine?

Najviše predstavničko tijelo svih naroda u Jugoslaviji osnovano u Bihaću u studenom 1942. godine zvalo se Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije ili AVNOJ.

70. Kako se zvala nova jugoslavenska država koju je proglasilo Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije 1943. godine na svom Drugom zasjedanju u Jajcu 29. studenog 1943. godine?

Nova jugoslavenska država koju je proglasio AVNOJ u Jajcu 29. studenog 1943. godine nazvana je Demokratska Federativna Jugoslavija.

71. Na trećem zasjedanju ZAVNOH-a u Topuskom proglašena je Federalna Država Hrvatska kao ravnopravna članica Demokratske Federativne Jugoslavije. U kojem mjesecu i godini se dogodilo proglašenje Federalne Države Hrvatske?

Federalna Država Hrvatska kao ravnopravna članica federativne Jugoslavije proglašena je na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a u Topuskom početkom svibnja 1944. godine.

72. Kada su partizani ušli u Zagreb i kada prestaje postojati Nezavisna Država Hrvatska?

Partizani su ušli u Zagreb 8. svibnja 1945. godine, a tog dana prestala je postojati i Nezavisna

Država Hrvatska.

73. Koji je bio novi naziv Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske od srpnja 1945. godine?

Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske je u srpnju 1945. promijenilo naziv u Narodni sabor Hrvatske.

74. Tko je bio predsjednik ZAVNOH-a koji je zatim bio i prvi predsjednik Narodnog sabora Hrvatske?

Predsjednik ZAVNOH-a koji je zatim bio i prvi predsjednik Narodnog sabora Hrvatske bio je Vladimir Nazor.

75. Tko je donio proglas o vraćanju svih područja Hrvatskoj koja su joj bila oduzeta Rapalskim i Rimskim ugovorima?

Nakon kapitulacije Italije 8. rujna 1943. godine, Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske kao najviše političko i predstavničko tijelo partizanske vlasti u Hrvatskoj donosi proglas o vraćanju svih područja Hrvatskoj koja su joj prethodno bila oduzeta Rapalskim i Rimskim ugovorima.

76. Ustavotvorna skupština je 29. studenog 1945. proglasila Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju, a u siječnju 1946. godine je donesen Ustav Federativne Narodne Republike Jugoslavije – Ustav FNRJ prema kojem je FNRJ imala šest saveznih republika. Kada je donesen Ustav Narodne Republike Hrvatske?

Ustav Narodne Republike Hrvatske donesen je početkom 1947. godine.

77. Da li je u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji na snazi bio višestranački ili jednostranački sustav?

U FNRJ je umjesto višestranačja uveden jednostranački sustav. Komunistička partija Jugoslavije nadzirala je i upravljala cjelokupnim društvom: vojskom, policijom, kulturom, obrazovanjem i gospodarstvom.

78. Što je Hrvatsko proljeće?

Budući da je u FNRJ provođena centralizacija iz Beograda te da je sva vlast bila u rukama Komunističke partije Jugoslavije, pojavio se hrvatski nacionalni pokret *Hrvatsko proljeće* koji je zahtijevao da Hrvatska dobije veću gospodarsku i političku samostalnost, a svoj vrhunac doživio je 1971. godine.

79. Koji ustav je donio pravo jugoslavenskim narodima na samoodređenje do odcjepljenja od federacije?

Pravo jugoslavenskih naroda na samoodređenje do odcjepljenja od federacije donio je Ustav

Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1974. godine.

80. Kako se zvala prva politička stranka u Hrvatskoj poslije Drugoga svjetskog rata osnovana u svibnju 1989. godine?

Prva politička stranka u Hrvatskoj poslije Drugoga svjetskog rata osnovana u svibnju 1989. godine zvala se Hrvatski socijalno-liberalni savez.

81. Kada su održani prvi višestranački demokratski izbori za Hrvatski sabor?

Prvi višestranački demokratski izbori za Hrvatski sabor održani su u proljeće 1990. godine.

Na izborima održanim 22. travnja i 6. svibnja 1990. godine pobijedila je Hrvatska demokratska zajednica na čelu s dr. Franjom Tuđmanom, kasnije prvim predsjednikom Hrvatske.

82. Kada je održana konstituirajuća sjednica prvog demokratskog višestranačkog Sabora?

Konstituirajuća sjednica prvog demokratskog višestranačkog Sabora održana je 30. svibnja 1990. godine. U znak sjećanja na konstituiranje prvog demokratski izabranog višestranačkog Sabora 30. svibanj je proglašen Danom državnosti.

83. Kada je prvi demokratski višestranački Sabor usvojio ustavne izmjene dotadašnjeg Ustava Socijalističke Republike Hrvatske kojima se mijenja naziv države iz Socijalistička Republika Hrvatska u Republika Hrvatska te kojima se mijenjaju grb i zastava?

Sabor je usvojio ustavne izmjene dotadašnjeg Ustava Socijalističke Republike Hrvatske u srpnju 1990. godine. Najvažnije izmjene bile su promjena naziva države, grba i zastave.

84. Kada je proglašen prvi demokratski Ustav Republike Hrvatske?

Ustav Republike Hrvatske donesen je 21., a proglašen 22. prosinca 1990. godine na prvom sazivu Hrvatskog sabora na kojem su zasjedala tri saborska vijeća: Vijeće udruženog rada, Društveno političko vijeće i Vijeće općina.

Prema novom Ustavu Hrvatska je određena kao suverena država hrvatskoga naroda i njezinih državljana pripadnika drugih naroda i manjina, država parlamentarne demokracije, vladavine prava i tržišnog gospodarstva. Na izradi Ustava radila je Ustavotvorna komisija.

Proglašenju je prethodila odluka Predsjedništva Socijalističke Republike Hrvatske kojom Saboru predlaže donošenje Ustava Republike Hrvatske. Odluku su na svojim sjednicama održanim 25. i 26. srpnja 1990. godine podržala sva tri gore spomenuta saborska vijeća: Vijeće udruženog rada, Društveno političko vijeće i Vijeće općina.

85. Navedi nazive tri saborska vijeća koja su na zajedničkoj sjednici 21. prosinca 1990. godine donijela Ustav Republike Hrvatske.

To su:

- Društveno političko vijeće,
- Vijeće udruženog rada,
- Vijeće općina.

86. Koliki je bio postotak glasača na referendumu od 19. svibnja 1991. godine koji su bili za izlazak iz Jugoslavije i osnivanje vlastite samostalne države?

94% glasača se izjasnilo za izlazak Hrvatske iz Jugoslavije te za stvaranje samostalne hrvatske države, a rezultate referenduma ozakonio je Hrvatski sabor donošenjem Ustavne odluke o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. godine kojom je proglašena nezavisnost Republike Hrvatske.

87. Što obilježavamo na dan 30. svibnja?

Dan državnosti ili 30. svibnja obilježava se u spomen na konstituiranje prvog demokratski izabranog višestranačkog Sabora 30. svibnja 1990. godine.

88. Kada je donesena Ustavna odluka Sabora Republike Hrvatske o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske?

Samostalna i suverena Republika Hrvatska proglašena je 25. lipnja 1991. godine kada je na zajedničkoj sjednici sva tri saborska vijeća (Vijeće udruženog rada, Društveno političko vijeće i Vijeće općina) donesena Ustavna odluka o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske.

Donošenjem ove odluke Hrvatska je pokrenula postupak razdruživanja od drugih republika i SFRJ te je pokrenula postupak za međunarodno priznavanje.

25. lipnja je u Republici Hrvatskoj spomendan Dan neovisnosti kojim se obilježava povijesna odluka Hrvatskog sabora o proglašenju nezavisnosti Republike Hrvatske.

89. Kada se dogodio raskid svih državnopravnih veza s bivšom Jugoslavijom?

8. listopada 1991. godine Sabor Republike Hrvatske donio je Odluku o raskidu državnopravnih sveza s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ. Tu Odluku Sabor je donio ne u svojoj zgradi na Trgu sv. Marka, već u podrumu Inine zgrade u Šubićevoj ulici, zbog opasnosti od raketiranja Zagreba od agresorske JNA.

Naime, 7. listopada 1991. godine zrakoplovi Jugoslavenskog ratnog zrakoplovstva bombardirali su Banske dvore gdje se nalazio Ured predsjednika Tuđmana s ciljem da se izvrši atentat na Predsjednika.

Srbija nije dopuštala raspad Jugoslavije pa su Slovenija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina tražile posredništvo Europske zajednice u rješavanju jugoslavenske krize. EZ je pak bila za opstanak Jugoslavije iz političkih i strateških interesa pa je sazvan sastanak između predstavnika EZ-a i predsjednika jugoslavenskih republika te je donesena BRIJUNSKA DEKLARACIJA (7. srpnja 1991.). Njome je zaključeno da se jugoslavenska kriza treba riješiti na miran način te da Hrvatska i Slovenija odgode provođenje svojih odluka o suverenosti i samostalnosti na tri

mjeseca. No, kada je istekao tromjesečni moratorij uslijedili su napadi Jugoslavenske narodne armije. To je međutim samo učvrstilo odluku hrvatskog državnog vodstva da već slijedeći dan 8. listopada 1991. godine donese odluku o konačnom raskidu svih pravnih veza između Republike Hrvatske i ostalih republika i pokrajina SFRJ.

90. Koji datum je određen za Dan Hrvatskog sabora?

8. listopada je Dan Hrvatskog sabora - spomendan u sjećanje na dan kada je Sabor Republike Hrvatske 8. listopada 1991. godine jednoglasno donio Odluku o raskidu državnopravnih sveza s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ.

91. Koja je članica tadašnje Europske zajednice prva priznala Republiku Hrvatsku?

Njemačka je priznala Republiku Hrvatsku u prosincu 1991., a odluka o priznanju stupila je na snagu 15. siječnja 1992. godine kada je Hrvatska priznata i od ostalih zemalja tadašnje Europske zajednice.

92. U kojoj je međunarodnoj instituciji Republika Hrvatska dobila punopravno članstvo 22. svibnja 1992.?

Republika Hrvatska je 22. svibnja 1992. godine dobila punopravno članstvo u Ujedinjenim narodima. Naime, to je bila još jedna potvrda međunarodnog priznanja Republike Hrvatske kao i potvrda raspada SFRJ.

93. Kada je konstituiran Zastupnički dom Hrvatskog sabora, a kada Županijski dom Hrvatskog sabora?

Zastupnički dom Hrvatskoga sabora konstituiran je 1992. godine, a Županijski dom Hrvatskog sabora 1993. godine.

Županijski dom Hrvatskog sabora imao je 68 zastupnika.

94. Sabor Republike Hrvatske je 1997. godine bio promijenio ime, navedi točan naziv koji je korišten za Sabor od 1997. do 2000. godine, te nadalje.

Sabor Republike Hrvatske je 1997. godine promijenio ime u Hrvatski državni sabor da bi 2000. godine promijenio ime u Hrvatski sabor.

95. Kada je Republika Hrvatska postala punopravna članica Europske unije?

Republika Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine postala punopravna članica Europske unije.

96. Početkom kojeg stoljeća zgrada Hrvatskog sabora dobiva današnji izgled?

Današnji izgled zgrade Hrvatskoga sabora datira s početka 20. stoljeća.

97. Navedi imena četvorice hrvatskih velikana iz 19. i s početka 20. stoljeća čije se biste nalaze u predvorju Sabornice.

Hrvatski velikani iz 19. i s početka 20. stoljeća čije se biste nalaze u predvorju Sabornice Hrvatskog sabora su: Frano Supilo, Stjepan Radić, grof Janko Drašković, ban Josip Jelačić, ban Ivan Mažuranić, biskup Josip Juraj Strossmayer, Ivan Kukuljević Sakcinski, Ante Strarčević, ban Josip Škočević.

98. Novinarska soba u Hrvatskom saboru nosi ime po hrvatskoj novinarki i književnici. O kojoj novinarki i književnici je riječ?

Naša novinarka i književnica Marija Jurić Zagorka ima posebno mjesto u Hrvatskom saboru, po njoj je dobila ime Novinarska soba - radni prostor novinarki i novinara – izvjestitelja iz Hrvatskog sabora.

99. Na koje važne datume iz novije hrvatske povijesti nas podsjeća Spomen ploča na glavnom stepeništu zgrade Hrvatskog sabora?

Spomen ploča na glavnom stepeništu zgrade Hrvatskoga sabora podsjeća nas na konstituirajuću sjednicu Hrvatskog sabora od 30. svibnja 1990. godine i na odluku Hrvatskog sabora od 25. lipnja 1991. godine o proglašenju suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske.

100. Navedi arhitekta zaslužne za današnji izgled zgrade Hrvatskog sabora.

Za današnji izgled zgrade Hrvatskoga sabora zaslužni su arhitekti Lav Kalda i Karlo Susan.